

Политика се као уметност могућег по свом структурном одређењу опире идеји коначних исхода и завршене ситуације. Она се увек одвија испред голом оку видљивих реалполитичких догађаја, у сфери потенцијалности која се никада не може до краја инструментализовати и представити у поједностављеној шеми „средство–циљ–резултат“. Стога није нужно посматрати ствари *sub specie aeternitatis* да би се знало да Србија у овом тренутку води једну од одлучујућих косовских битки која ни у ком случају није окончана и о чијем крају ће – као и о свеукупној српској политици према Косову – моћи легитимно да се суди тек кроз коју деценију.

Оно што је сада прилично извесно је да је српска политика према Косову претходних месеци, као и током преговарачког процеса, демонстрирала јединство, одлучност, конструктивност и принципијелност остајања у границама међународног права. А чињеница да званична политика Србије у том специфичном међувремену у којем се у више наврата изборила за „додатне продужетке“ ипак није успела да одврати водеће западне земље од идеје о косовској независности, међутим, не повлачи са собом нужно ма какав приговор квалитету вођене политике. Баш као што ни тзв. нова албанска декларација не значи да је Србија изгубила битку и да ћемо у наредном периоду бити сведоци окончања незаустављивог процеса. Парадоксално и логично: српска борба за Косово и Метохију у извесном смислу налази се тек на почетку. Тачније, ако је НАТО бомбардовање представљало први чин у фази насилног отимања дела територије једној сувереној земљи, а самовољно албанско проглашење последњи чин развоја те неславне идеје, онда се управо садашњом ситуацијом отвара могућност и реалност нових почетака и политички простор за развој другачијих идеја. Додатно, конкретна ситуација новонасталог контекста квазидржаве у земљи Србији, тзв. нове реалности која далеко више постоји на виртуелном нивоу као плутајућа постмодернистичка полуреалност – од неких призната и од многих непризната, лабилна, врло зависна и сасвим неодређена – управо знатно пре може довести до озбиљнијих преиспитивања и нових заокрета.

Зато свака дилема о питању да ли је Србија могла учинити нешто друго или више од оног што је у претходном времену учињено да уопште и не дође до ове фарсичне епизоде (осим што баца лопту у погрешно двориште одвраћајући пажњу како од

дугогодишњих стратешких мотива и одлучности САД и НАТО да успоставе сопствену нову квазидржаву, следећи у исти мах идеју Мортонa Абрамовица о рушењу постојећих међународних институција, тако и од чињенице да до последњег часа заправо није било извесно да ће Европа у косовској бици потписати сопствени пораз) занемарује основни моменат – да је дубока подељеност земаља и унутар СБ УН и ЕУ, као и многих других држава, управо и настала као резултат српске дипломатске офанзиве и политике суверене демократије и права супротстављеној политици силе, баш као што занемарује значај колатералних потенцијалности новонасталог контекста.

Из тих разлога, сваки закључак који би се кретао у правцу тога да је српска политика према косовском питању у протеклом периоду била неефикасна, неадекватна или недорасла задатку – осим што садржи неутемељену дозу критике или самокритике – заправо почива на погрешним премисама. На сличан начин, у идеји да је претња употребом силе или употреба силе у претходном или наредном периоду могла преокренути ток догађаја заборављају се две ствари: да са реалполитичке тачке гледишта чак ни сложено питање односа САД–Русија засада није довело до таквог преобраћења, а да се, са друге стране, позиција принципијелне демократске политике налази у једној врсти односа међусобног искључења са таквом реториком. Као и да је баш захваљујући демократском и мирном држању Србија не само задобила многе подршке већ и потврдила свој европски идентитет.

Да су ствари са тзв. албанском декларацијом о независности јужне српске покрајине изузетно компликоване управо и на реалполитичком плану – чак и сасвим независно од принципијелне демократске политике Србије, Русије и многих других земаља – јасно је чим се има у виду да је косовско питање део знатно ширих превирања на међународној политичкој сцени, чији ток наредних месеци није лако предвидљив. Донекле парадоксално, а донекле управо последично захваљујући принципијелности и истрајности српске преговарачке позиције и одлучном ставу Руске Федерације, дебата о питању статуса Косова обновљена је у аналитичарским круговима и у самом врху Бушове администрације управо у претходне две недеље. Пораст забринутости у републиканској странци САД, делимично и међу демократама, праћен јавним ангажовањем бившег америчког амбасадора у УН Џона Болтона, бившег америчког државног секретара Лоренса Иглбергера и бившег помоћника секретара за одбрану Питера Родмана, као и универзитетских експерата за Русију попут Роберта Легволда, или експерата за међународно право попут Рут Веџвуд, а такође и захваљујући отвореним полемикама као што је она између Димитрија Сајмса и Френка Визнера – пре свега је узрокован проценама да ће косовско питање битно нарушити ионако крхке америчко–руске односе, при чему може представљати опасан преседан за друге случајеве у региону и свету и непотребно дестабилизovati Балкан.

Да се присетимо: управо одбацивање Ахтисаријевог плана као решења за статус Косова пре неколико месеци означило је почетак повратка Русије као озбиљног играча на светску политичку сцену и сигнал нове политичке моћи са Истока. Зато се главни разлог све већег броја дисонантних тонова у САД и нарастајућег скептицизма у погледу америчке политике форсирања независности српске покрајине превасходно и односи на чињеницу да ће Русија – и то понајвише управо према проценама експерата САД – у непосредној будућности наставити да јача на дипломатском, економском, војном, а посебно енергетском плану.

Признањем тзв. независности Косова од стране САД и водећих земаља чланица ЕУ отвара се, дакле, ново поглавље конфронтације и заоштравања односа између САД и Русије

, као и

Русије и ЕУ

, и улази у период у којем ће евентуална очекивања Запада о пасивности Москве бити изневерена таман у оној мери у којој су се показале неоснованим претходне наде да до озбиљнијег руског противљења идеји независности неће ни доћи. Чињеница да чак ни врх америчке администрације, ни релевантна стручна јавност у САД више нису јединствени у погледу одлуке о признању нове квазидржаве само је један од значајних индикатора провизорности, крхкости и недовршености планираног косовског пројекта.

За заједницу ЕУ ствари стоје још кудикамо горе. Није реч само о томе да се унутар саме Уније није успело постићи жељено једногласје (најмање шест земаља чланица неће признати Косово за засебну државу), већ и о далеко сложенијој чињеници да је ЕУ нелегитимном одлуком о слању мисије „Еулекс“ и преузимањем на себе остварење сценарија тзв. независности директно прекршила сопствене принципе на којима је основана (Уговор о ЕУ и Уговор о оснивању ЕЗ), чиме је посведочила да још не постоји као самосталан политички субјект независно од САД. За Европску унију овакав исход је заправо вишеструко фрустрирајући с обзиром на то да нелегалним признавањем Косова доводи у питање не само сопствене вредности и свој формални идентитет као савеза, већ отворено стаје на страну политике интервенционизма, док се, са друге стране, реална моћ Русије и њен углед као браниоца међународног права који је на страни политике демократије налазе у додатном порасту.

Осим што, дакле, де јуре Косово и Метохија не постоји као независна држава и што на нивоу легалитета није реч чак ни о ситуацији правног вакуума већ изричитог правног насиља и аномије, тј. стављања с друге стране закона, јужна српска покрајина чак ни

de facto

ни на једном нивоу не може да функционише као самостална јединица, и сви су услови да ће у наредном периоду она највише подсећати на делимично парализован ентитет под својеврсним и вишезначним цивилним и војним међународним протекторатом.

Управо из тих разлога у периоду који следи најбитније је деловање Србије. Са једне стране, то се односи на изградњу и функционисање институција, економско улагање у покрајину и појачавање сваког облика реалног присуства Србије на Косову, док са друге стране подразумева озбиљно преиспитивање и разраду дипломатске стратегије засноване на демократској вољи народа према којој је очување јужне српске покрајине најважније државно питање – а такође воље која садржи већинско опредељење за европске интеграције само и уколико цена за то није имплицитно или експлицитно прихватање независности Косова и Метохије. Ова врста српског јединства несумњиво је најјачи аргумент за делотворност политике у наредном периоду.

А године које су пред нама биће пре свега пресудне управо за Европу. Европски идентитет, као и замисао Европе као заједнице, могуће је тумачити или као заједницу засновану на вредностима или као заједницу засновану на праву. Пораз Европе на Косову по оба основа из темеља је, на тај начин, довео у питање сâм опстанак првог транснационалног савеза у историји. У времену које долази или ће доћи до даљег процеса кршења међународног права и рушења постојећих међународних институција и савеза (у случају у којем није извесна ни судбина опстанка ЕУ), или до озбиљног редеофинисања и реинтерпретација догађаја и водеће политике. А питање која идеја ће превладати у САД, као и у ЕУ, биће предмет политичких сукоба и отвориће ново поглавље у међународним односима.